

Tarih Okulu
Mayıs-Ağustos 2010
Sayı VII, 187-189.

Evren Kutlay Baydar, **Osmanlı'nın Avrupalı Müzisyenleri**, 311 sayfa, Kapı Yayınları, İstanbul 2010, 1. Baskı, ISBN 978-4322-14-5.

Selcen ÖZYURT ULUTAŞ*

Osmanlı Devletine çok sesli müziğin gelişi ve Osmanlıda Batı müziğinin gelişimi son yıllarda araştırmacıların ilgisini çeken yeni bir saha olmuştur. Belli başlı temel eserlerin dışında ise bu sahada yapılan yayınlar genel itibariyle birbirinin tekrarı olmaktan öteye geçememektedir. Yeni eserler okuyucunun hizmetine sunulmakla beraber konun derinliği karşısında yapılan çalışmalarında yeterli olmadığı görülmektedir. Dr. Evren Kutlay Baydar'ın Osmanlı'nın Avrupalı Müzisyenleri kitabı bu alandaki önemli bir boşluğu doldurmaktadır.

Yazar çalışmasının ilk bölümünde XIX. Yüzyıla kadar, Osmanlı Devletindeki Batılı anlamdaki müziğin kısa bir özgeçmişini okuyucuya sunmuştur. Böylece yazar bir sonraki bölümde anlatacağı konuların tarihsel zeminini oluşturmuş ve okuyucunun zihninde kopuklukların oluşmasını engellemiştir. Bu geçişin yapılması kitabın ve dolayısıyla konunun tam anlamıyla anlaşılabilmesi için oldukça önemlidir. Zira Osmanlı'nın son dönemleri büyük değişimlerin yaşandığı oldukça sancılı ve karışık bir süreçtir. Siyasi değişimleri tek başına incelemek ve değerlendirmek tarihçilik açısından yeterli olmamaktadır. Siyasi değişimler topluma da sirayet etmiş ve topyekûn bir dönüşüm yaşanmıştır. İşte bu gelişimleri layıkıyla anlayabilme adına incelenen her olayın ve dönemin mutlaka bir adım gerisine gidilmesi konun tam anlamıyla anlaşılabilmesini sağlamaktadır.

XIX. yüzyılda müzikte yaşanan bu değişim öncelikle siyasi ve askeri yapının modernleştirilmesi ile başlamış ve bu bağlamda Avrupa'dan birçok yabancı askeri uzman Osmanlı'ya çağırılmıştır. Ancak bu değişim sadece askeriye ile sınırlı kalmamış ve adım adım diğer tüm kurumlara ve topluma sirayet etmiştir. Osmanlıda bu değişimi gerçekleştiren Avrupalı uzmanlar arasında müzisyenlerde yer almıştır. Böylece Mehterhane-i Hümayundan

---

* Araştırma Görevlisi, Uşak Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü.

Mızıka-yı Hümayuna geçilmiş ve başta Osmanlı yönetici zümresi olmak üzere Batılı anlamda müzik gelişmeye ve ilgi görmeye başlamıştır.

Yazar çalışmasında bu önemli değişimi gerçekleştiren ve bir nevi Osmanlı Batı müziğinin kurucuları olan kişileri ve aileleri okuyucuya tanıtmıştır. Çalışmanın en büyük özelliği ise, şüphe yok ki daha evvel bilinmeyen birçok belge Dr. Kutlay Baydar'ın titiz ve özverili çalışması sayesinde okuyucu ile buluşmuştur.

Eser toplam 7 bölümden oluşmaktadır. Her bir bölümde Osmanlı'daki Batı müziğine yön veren aileler ve kişiler detaylı bir şekilde incelenmiştir. Böylece eser sayesinde Osmanlı'nın Batı müziği sahasında tutucu bir tavrıdan uzak olduğunu ve Avrupa'nın hemen her ülkesinden sanatçılara büyük imkânlar sunan bir merkez haline geldiğini görmek mümkün olmaktadır. İtalya'dan, Macaristan'dan, İngiltere'den, Almanya'dan, Fransa'dan gelen sanatçılar İstanbul'da yaşamış ve İstanbul halkına klasik müzik eğitimi verdikleri gibi birçok konser vermişlerdir.

Kitabın her bölümünde Osmanlı'dan günümüze kadar gelen Batı müziğinin kurucuları, farklı ve yeni birçok, belge sayesinde okuyucunun ilgisine sunulmuştur. Araştırmada yabancı sanatçıların yanında Osmanlı asıllı ama yabancı kökenli olan sanatçıları da eserleriyle beraber görmek mümkündür. Kitapta kadın sanatçılara da bir bölüm ayrılmıştır. Bu bölümde gerek saraydan gerekse saray dışından olsun Batı müziği eğitimi alan ve çeşitli eserler veren kadın sanatçıların eserleri okuyucuya takdim edilmiştir.

Bütün olarak kitaba bakıldığında adını az bildiğimiz veya hiç bilmediğimiz ancak bugün dahi bizlere Batı tarzı müziği öğretmiş olan sanatçıları görmek mümkün olmaktadır. Müzik tarihi severler için bir el kitabı özelliğini taşıyan eseri sadece müzik tarihi açısından değerlendirmek eksiklik olacaktır. Zira tarih sadece büyük devletlerin kavgalarını anlatma bilimi değildir. Tarihçiler geçmiş toplumları irdeleyerek bugünü anlama derdi olan kişilerdir. Elimizdeki kitap bize XIX. yüzyıl toplumunu farklı açıdan sunan bir eserdir. Sayfalar ilerledikçe Osmanlı toplumunun değişim sancılarını görmek mümkündür. XIX. yüzyılda değişim her ne kadar sadece belli alanlarda kalmış gibi gözükse de böyle olmadığını göstermektedir. Ülkemizde halen devam eden müzik tartışmaları, üst kültür, alt kültür yorumları sadece bugünün meselesi değildir. Peki, geçmişte nasıl olmuştur diye sorduğumuzda cevabı bulabileceğimiz güzel bir eser ile karşı karşıyayız. Tamda tartışmaların hararetlendiği bugünlerde kör dövüşü yapmaktansa bilinçli ve doğru yorumlara

ulaşmak adına mutlaka okunması gereken bir kitap Osmanlı'nın Avrupalı Müzisyenleri.

18. yüzyılda başlayan ve hala tamamlanamamış olan “Avrupalılaşıma” veya “Batılılaşma” serüvenini yeni bir pencereye ortaya koyan kitap hem dönemin toplumunu farklı bir gözle yorumlamamıza yardımcı olmakta hem de Osmanlı Müzik tarihini hakkıyla öğrenmemize vesile olmaktadır. Bizlere böylesi bir zor ve özel bir eseri kazandırdığı için Dr. Evren Kutlay Baydara teşekkürü bir borç biliriz.